

Inhoudstafel

Voorwoord	15
Inleiding	17
I. 'Eenheid in verscheidenheid'	17
II. Opbouw van het boek	21
Hoofdstuk 1 – Verkiezingen en verkiezingen is twee. De discipline van de vergelijkende politiek biedt soelaas	25
I. Inleiding	25
II. Een pleiade aan verschillende regels	25
III. De vergelijkende politiek biedt een uitweg	32
IV. De verkiezingen als basis voor onze vergelijking	35
V. Functies van kiesstelsels	39
Hoofdstuk 2 – Classificatie van kiesstelsels	43
I. Inleiding	43
II. Drie categorieën kiesstelsels	44
1. Meerderheidsstelsels	45
2. Proportionele stelsels	47
3. Gemengde stelsels	48
4. Andere stelsels	49
III. Variaties in de kiesstelsels	50
1. Districtsgrootte	50
2. Stemprocedure (ballot structure)	52
3. Vrije keuze van de kandidaten of niet?	53
IV. Verspreiding van de stelsels over de wereld	54
V. Kiesstelsels en alternatieve concepties van 'vertegenwoordiging'	55
VI. Kunstmatige vertekeningmechanismen	56
1. De ongebalanceerde kieskringen (malapportionment)	56
2. Gerrymandering	58
3. Kiesdrempel	60
4. Antipartijwetgeving	62

Hoofdstuk 3 – Het Britse politieke systeem op basis van het First Past The Post-meerderheidsstelsel 63

I.	Inleiding	63
II.	Het Britse kiesstelsel in een notendop	64
	1. Een land in 650 stukjes	64
	2. By-elections	64
	3. Safe seats vs. marginal seats	66
	4. Absolute meerderheid?	67
III.	Gevolgen van het Britse kiesstelsel	68
	1. Een tweepartijensysteem	68
	2. Disproportionaliteit stemmen vs. zetels	71
	a) Geografische spreiding/concentratie van stemmen	72
	b) Indeling van kieskringen	72
IV.	Voor- en nadelen van het First Past The Post-stelsel	76
V.	House of Lords	81
	1. Samenstelling	81
	2. Taken	82
VI.	De relaties tussen de wetgevende en de uitvoerende macht	83
	1. De uitvoerende macht gedomineerd door de prime minister	83
	2. Een statig maar onmachtig parlement	86
VII.	Het Verenigd Koninkrijk als typevoorbeeld van een Westminstermodel	87
VIII.	Besluit	91

Hoofdstuk 4 – Absolutemeerderheidsstelsels 93

I.	Inleiding	93
II.	Alternative Vote (of het stelsel van de overdraagbare stem)	93
	1. Inleiding	93
	2. Kenmerken van het Alternative Vote-stelsel	94
	3. Voor- en nadelen van het Alternative Vote-systeem	96
III.	Tweeondenstelsel	97
	1. Inleiding	97
	2. Verkiezing van de Président de la République (Majority Run-off Two-Round System)	98
	3. Verkiezing van de Franse Assemblée nationale (Majority-Plurality Two Round System)	101
	4. Voor- en nadelen van het tweeondenstelsel	111
IV.	Besluit	113

Hoofdstuk 5 – De gevolgen van een tweerondensysteem: de werking van de vijfde Franse republiek (1958- ...)	115
I. Voorgeschiedenis	115
II. Kenmerken van de Vijfde Franse Republiek	116
III. Gevolgen van het semipresidentiële systeem	125
1. De acht presidenten van de Vijfde Franse Republiek	126
2. Het statuut van de president	127
3. De bevoegdheden van de president	128
4. De eerste minister en de overige leden van de ministerraad	134
IV. Het parlement en de relaties tussen de uitvoerende en de wetgevende macht	137
1. Het parlement verzwakt door de grondwet, de regering en de cumul van mandaten	137
2. De Franse Senaat	138
V. Besluit	139
Hoofdstuk 6 – Stelsels van evenredige vertegenwoordiging en consensusdemocratieën	141
I. Inleiding	141
II. Determinanten van proportionaliteit	141
1. De electorale formule	141
a) Kiesdelertechnieken	142
b) Delerreeksen	145
2. De grootte van de kieskringen	147
3. De formele kiesdrempel	149
III. Voordelen en nadelen van lijstproportionele systemen	149
IV. Het consensusmodel	152
Hoofdstuk 7 – Democratie in de Lage Landen	157
I. Inleiding	157
II. Het Nederlandse politieke stelsel	157
1. Inleiding	157
2. Stemverrichtingen	158
3. Zeteltoewijzing	163
4. Nederlandse instituties	164
5. Het parlementaire stelsel	169
III. Het Belgische kiesstelsel	171
1. Inleiding	171
2. Evolutie van het Belgische kiesstelsel	171
a. Het eerste kiesstelsel in 1831	171
b. Uitbreiding van het kiesrecht	173

c.	Invoering evenredige vertegenwoordiging	175
d.	De bokkensprongen van de provinciale apparentering	177
3.	De verschillende kiesstelsels in België	180
a.	De verkiezing van de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers	180
b.	De getrapte verkiezing van de Senaat (tot 2014)	186
c.	De zesde staatshervorming (2014)	188
d.	De verkiezing van de deelstaatparlementen	190
e.	De verkiezing van de gemeente- en provincieraden	193
4.	Het kiesstelsel en de participatie in België	197
5.	Evolutie van het parlementarisme in België na de Tweede Wereldoorlog	201
a.	Functies van het parlement	202
b.	Functieverlies van het parlement	204
6.	Welke rol voor het parlement?	213
IV.	Besluit	214

Hoofdstuk 8 – Gemengde stelsels: het Duitse politieke systeem 217

I.	Inleiding	217
II.	Het Duitse kiesstelsel	219
1.	Oorsprong en algemene kenmerken	219
2.	Stemverrichtingen en zetelberekening	221
III.	Voor- en nadelen van het Duitse systeem	227
IV.	Effecten en gevolgen van het Duitse kiesstelsel	228
V.	Het Duitse federalisme	233
VI.	Bicameraal parlementair systeem	236
VII.	Besluit	238

Hoofdstuk 9 – Één parlement voor Europa?

De lange strijd om macht van het Europees Parlement 239

I.	Inleiding	239
II.	Van Gemeenschappelijke Vergadering tot Europees Parlement	241
III.	‘In verscheidenheid verenigd’	243
IV.	Van euroforie tot eurosceptis	250
V.	De moeizame weg naar meer macht	255
VI.	Kiezen voor een Europese carrière: de Europarlementsleden	261

Hoofdstuk 10 – Effecten van kiesstelsels Disproportionaliteiten, opkomst en vrouwenvertegenwoordiging	271
I. Inleiding	271
II. De Gallagherindex voor de graad van (dis)proportionaliteit	271
III. Invloed van het kiesstelsel op de opkomst (electoral turnout)	276
1. De opkomstplicht	276
2. De opkomstplicht als remedie tegen dalende participatie?	278
3. Institutionele factoren die invloed hebben op de opkomst	279
4. Invloed van de kieswetgeving op de opkomst	282
5. Toevallige factoren die invloed hebben op de opkomst	283
IV. Vrouwen en verkiezingen	285
1. De electorale participatie van vrouwen	286
2. Vrouwen in het parlement	287
Hoofdstuk 11 – De presidentialisering van de westerse democratieën?	293
I. Inleiding	293
II. De erfenis van Montesquieu	295
III. Politieke en electorale presidentialisering	299
1. De politieke presidentialisering in de regering	300
2. De politieke presidentialisering in politieke partijen	305
3. De electorale presidentialisering	309
IV. Oorzaken van de presidentialisering	314
V. De gevolgen van de presidentialisering	316
Bibliografie	317